

Artur Gałkowski

Praca dyplomowa w formie projektu (na przykładzie studiów I stopnia filologii włoskiej ze specjalizacją translatorską)

Praca dyplomowa (licencjacka lub magisterska) to potwierdzenie umiejętności twórczych bądź odtwórczych studenta w danej dziedzinie, zwieńczające cykl nauki na studiach wyższych w kraju, który należy do Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego i przyjął ramowe struktury kwalifikacji. W Polsce takie struktury ujęte są w obowiązującej formule Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK), według których studia I stopnia (licencjackie) zajmują szósty poziom KRK, natomiast studia II stopnia (magisterskie) – siódmy [por. Kraśniewski 2009; 2010]. Praca dyplomowa na obydwu stopniach przygotowywana jest zgodnie z przyjętymi dla danego kierunku studiów wytycznymi i założeniami programowymi odpowiadającymi efektom kształcenia dla tego kierunku.

Do niedawna w ramach pracy dyplomowej możliwe było wyłącznie pisanie „tradycyjnej” rozprawy, polegającej na rozwinięciu określonego tematu i tez, nieodbiegających od teorii i metodologii, na których mogły się one opierać lub od których wychodzić, argumentacji i ilustracji sięgającej po przykłady zastosowań praktycznych, wyniki badań, wnioski [por. Eco 2001; Maćkiewicz 2001; Wilczyńska 1996]. „Tradycyjna” praca dyplomowa jest dziełem oczekiwanym od magistrantów, operujących już narzędziami analizy i syntezy na wyższym poziomie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, w przeciwieństwie do uczestników studiów licencjackich, którzy nabywają podobnych kwalifikacji na poziomie niezawansowanym, niewymagającym pogłębionej znajomości i kompleksowego operowania problematyką przedmiotową.

Okazuje się, że polski ustawodawca uwzględniając ten typ zależności, ale również potencjał wypowiedzi kreatywnej, stworzył możliwość przygotowania pracy dyplomowej w formie projektu. Ten typ prac wykazuje się innowacyjnością w kierunku naukowego, ale przede wszystkim praktycz-

nego zastosowania, co zamierzam tu wykazać na podstawie doświadczenia, zakończonego sukcesem dydaktycznym w roku akademickim 2013/2014.

Chodzi mianowicie o przygotowanie projektów licencjackich na studiach I stopnia filologii włoskiej ze specjalizacją translatorską, które były realizowane w cyklu 2011–2014 na Wydziale Filologicznym UŁ przy wsparciu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – działanie 4.1.1. Europejskiego Funduszu Społecznego „Kształcenie kadr dla potrzeb rynku *flexicurity* i gospodarki opartej na wiedzy – oferta kierunków nauk humanistycznych UŁ”, zadanie VI „Italianistyka z translatoryką”. Projekt dał szansę zastosowania pionierskiego programu opartego na efektach kształcenia, zanim jeszcze taka forma podstawy programów studiów została nałożona na szkolnictwo wyższe w Polsce jako ustawowo obowiązująca. Rocznik rozpoczynający studia w roku 2011/2012 miał dodatkowo prawo niepisania pracy licencjackiej jako takiej; studia I stopnia mogły być zwieńczone końcowym egzaminem dyplomowym. Umiejętne skorzystanie z tych dopuszczalnych rozwiązań pozwoliło na włączenie do programu kształcenia koncepcji pracy w postaci „projektu licencjackiego”, ocenianej w trakcie procesu jej powstawania pod okiem promotora i prezentacji stanowiącej element egzaminu licencjackiego zwieńczającego studia.

Przez projekt licencjacki, najogólniej rzecz ujmując, rozumie się opracowanie indywidualnie lub zespołowo zadania na określony temat i w zakresie obranej ścieżki metodologicznej, której zastosowanie prowadzi do wymiernego efektu praktycznego, potwierdzającego nabycie umiejętności właściwych dla studiowanego kierunku, specjalności i / lub specjalizacji. Nie wyklucza się przy tym rezultatu teoretycznego, czyli przedstawienia w postaci projektu badania naukowego, które doprowadziło do wykazania założonych tez, podobnie jak w „tradycyjnej” pracy dyplomowej. Zastosowanie formy projektu w tym drugim przypadku może okazać się bardziej atrakcyjne i stwarzające więcej możliwości oraz uwzględnić szerszą paletę narzędzi analizy niż dzieje się to w pracy licencjackiej lub magisterskiej przedstawionej w postaci rozprawy według powszechnie obowiązującego w szkolnictwie wyższym schematu kompozycyjnego.

Trzeba tu jednak od razu zaznaczyć, że projekty dyplomowe przedstawiające wynik określonego badania naukowego to wciąż jeszcze założenie, które może być realizowane, ale nie doczekało się, według mojej opinii, wyraźnych wzorców. Łatwiej jest się wypowiedzieć na temat projektu dyplomowego, którego efektem jest rezultat aplikatywny lub wprost wynik zastosowania danego modelu narzędziowego, proponowanego jako już sprawdzony bądź nowy i oryginalny, który może zyskać w efekcie upowszechnienia jego schematu i treści kolejne zastosowania. Wydaje się to bardzo obiecującym tropem. Jego działanie stwarza możliwość za-

uważenia projektów dyplomowych, jak również przyjętych w nich metod realizacyjnych zarówno przez środowisko wewnętrzne (akademickie), jak i otoczenie społeczno-gospodarcze. To drugie jest często zainteresowane i chętne do współpracy na poziomie opracowania określonych zadań, choćby i zleceń w postaci prac licencjackich lub magisterskich odnoszonych do praktyki profesjonalnej danej instytucji, organizacji, przedsiębiorstwa związanego porozumieniem z uczelnią i dyplomantem.

Realizację pracy dyplomowej (licencjackiej) w postaci projektu przykładowo i niechybnie określają przepisy przyjęte w Uchwale Rady Wydziału Filologicznego UŁ nr 68/2013/2014 w sprawie wymogów dotyczących prac dyplomowych przygotowywanych na Wydziale Filologicznym UŁ. Uchwała została oparta na zapisach ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* z 7 lipca 2005 r. (DzU, nr 164, poz. 1365) oraz obowiązującym *Statucie Uniwersytetu Łódzkiego i Regulaminie Studiów*. Akt ten zakłada, że począwszy od roku akademickiego 2014/2015 jest możliwe przygotowanie indywidualne lub zespołowe pracy licencjackiej jako projektu (i metodą projektu), za który student otrzymuje sześć punktów ECTS.

W obecnej sytuacji prawnej określonej przepisami wewnętrznymi UŁ możliwość tworzenia pracy dyplomowej w postaci projektu ograniczona jest konsekwentnie do licencjatu. Założenie, że można by opracować w formie projektu również magisterium, o czym nadmieniono powyżej, jest teoretycznie możliwe¹. Tymczasem z przepisów przyjętej uchwały Rady Wydziału Filologicznego UŁ wynika, że praca magisterska ma spełniać wymogi tekstu naukowego, tzn. być pisana w sposób „tradycyjny”. W mojej ocenie nie oznacza to jednak, że w procesie przygotowania tak ujętej pracy magisterskiej nie można sięgać po narzędzia metody lub metod projektowych².

Są to narzędzia na tyle dobre i skuteczne, że mogą się przyczyniać do większej efektywności na etapie prac seminaryjnych i własnych studenta nad tematem magisterium przedstawionego zgodnie z wymogami tekstu naukowego stawianymi dla tego typu zadań akademickich, uprawniających do nadania tytułu naukowego magistra absolwentowi studiów II stopnia lub jednolitych 5-letnich.

---

¹ Nie zabrania tego nowelizacja *Ustawy o szkolnictwie wyższym* z dn. 11 lipca 2014 r. Jeśli uznać, że zapis w jej art. 167, par. 46 i kolejne dotyczy ogólnie pracy dyplomowej, którą można przygotować w formie pracy pisemnej, opublikowanego artykułu, pracy projektowej itd., to można sądzić, że takie opcje są do zastosowania zarówno w przypadku pracy licencjackiej, magisterskiej, jak i inżynierskiej. Od władz uczelni zależy, jak skorzystają z tej ścieżki legislacyjnej.

² Więcej na temat metody projektowej jako takiej, ale również jej przyjęcia w pracy nad zdobyciem poświadczonych kwalifikacji zob. np. Nowacki [1999], Śmigielski [2001], Lubina [2014].

Można przewidywać w przyszłości propozycje wewnątrzuczelniane i międzyuczelniane dopuszczające do przygotowania pracy magisterskiej jako projektu. Projekt może mieć bowiem charakter aplikatywny (praktyczny), ale w równej mierze naukowy lub mieszany, czyli aplikatywno-naukowy.

Pozostaje obserwować poczynania decydentów (na poziomie rad wydziałów i uczelni), przekonujących się z czasem do argumentacji (zalet) przemawiających za tak dobrą praktyką, jaką może być zastosowanie metody projektowej w pracach bieżących (przede wszystkim pracy pozauczelnianej magistranta) nad tworzeniem rozprawy magisterskiej i w ostatecznym rozrachunku stworzenie jej w formie projektu.

Odkładając tymczasem ten zamysł w obszar *in spe* przyjrzyjmy się szczegółowo instrumentarium i korzyściom, które daje przyjęcie metody projektu w przygotowaniu pracy licencjackiej.

Uchwałą Rady Wydziału Filologicznego UŁ, na którą się powołuję, przewiduje:

1. Student przygotowujący pracę dyplomową metodą projektu (dalej: projekt licencjacki) powinien wykazać się zdolnością rozwiązywania zadań praktycznych oraz podstawową umiejętnością ich naukowego opisu z uwzględnieniem najważniejszej fachowej literatury oraz metodologii. Studenci filologii obcych powinni się wykazać znajomością języka obcego na poziomie C1.
2. Celem projektu dyplomowego powinno być opracowanie (rozwiązanie, opisanie, objaśnienie) konkretnego problemu (tematu, zagadnienia), którym może być redakcja haseł encyklopedycznych, stworzenie katalogu bibliotecznego lub komputerowej bazy danych, przygotowanie wystawy, dokonanie przekładu tekstu literackiego (naukowego) wraz z komentarzem krytycznym, krytyczna edycja tekstu literackiego (naukowego), przygotowanie antologii tekstów literackich (naukowych) z komentarzem krytycznym / historycznym, przeprowadzenie wywiadu, napisanie reportażu, przygotowanie audycji radiowej, opracowanie cyklu lekcji na konkretny temat, przygotowanie (audio)przewodnika (np. literackiego, kulturowego), zebranie i analiza tekstów prasowych, opracowanie dokumentacji wybranego zagadnienia, przygotowanie programu terapii logopedycznej osoby z zaburzeniami mowy na podstawie diagnozy, przeprowadzenie przesiewowych badań logopedycznych i ich analiza, opracowanie programu stymulacji logopedycznej na podstawie analizy wypowiedzi pacjenta.
3. Temat projektu licencjackiego powinien być zgodny z kierunkiem i specjalnością studiów oraz wybraną specjalizacją; powinien być oryginalny i nie może pokrywać się z zadaniami ocenianymi w ramach innych przedmiotów w programie studiów.
4. Temat projektu licencjackiego uzgadniany jest z promotorem na podstawie przedstawionego planu pracy i zatwierdzany przez radę naukową jednostki prowadzącej kierunek studiów.
5. Plan projektu licencjackiego powinien zawierać: temat i cel projektu, charakterystykę działań praktycznych, charakterystykę metody badawczej, opis sposobu wykonania projektu (rozwiązania problemu), opis poszczególnych zadań, fazy realizacji projektu, przewidywane terminy, wykaz literatury fachowej i źródeł.
6. Projekt licencjacki powinien składać się z dwóch części: a. prezentacji efektów działań praktycznych lub ich dokumentacji (np. wystawa, przekład, re-

portaż, dokumentacja fotograficzna), która może mieć także charakter pokazu publicznego; b. części opisowo-krytycznej o objętości 8–15 stron (14 400 – 27 000 znaków bez spacji) – obejmującej charakterystykę podjętych działań i zastosowanej metody badawczej, napisanej językiem poprawnym, z uwzględnieniem podstawowej terminologii fachowej, przygotowanej w oparciu o najważniejszą literaturę specjalistyczną, uwzględniającej aparat naukowy (przypisy, bibliografia), opracowanej pod względem edytorskim zgodnie z wymogami określonymi dla poszczególnych kierunków studiów. 7. Ocena projektu licencjackiego obejmuje zarówno efekt działań praktycznych, jak i części opisowej; dokonywana jest przez promotora oraz recenzenta. 8. Ocena projektu powinna uwzględniać następujące kryteria: nowatorstwo, oryginalność, zgodność osiągniętych efektów z zakładanymi celami, zasadność przyjętej metody, spójność działań praktycznych i części opisowej oraz sposób prezentacji projektu.

W opisie tych wytycznych zwraca uwagę nie do końca wypośrodkowany nacisk na charakter „naukowy” i „praktyczny” projektu. Zmierza on jednak słusznie ku temu drugiemu aspektowi, co jest w treści przepisów zaznaczone i wynika przede wszystkim z możliwych form i sposobów realizacji projektu, implikujących jego treści (katalog biblioteczny, wystawa, wywiad, przekład, antologia tekstów itp.), ale wskazuje także na umiejętność naukowego opisu realizowanego zadania.

Być może wspomniany wymóg łągodzi określenie tej umiejętności jako „podstawowej”, konotującej minimum kompetencji (np. w zakresie użycia odpowiedniej terminologii, wykorzystania bibliografii i zastosowania przypisów, prowadzenia wywodu kojarzonego ze stylem naukowym); trudno dyskutować z przepisami prawnymi, ale przyznać należy, że nie jest to jednak do końca określone i być może wymaga doprecyzowania, co może nastąpić po przeprowadzeniu pierwszych projektów według tych wytycznych na Wydziale Filologicznym UŁ (tj. prac powstających z końcem roku 2014/2015). Każda dobra praktyka może być udoskonalana. W grę zresztą wchodzi pewien etap przejściowy i oswojenie się z ideą projektu licencjackiego nie tylko przez samych studentów (dla nich niekoniecznie musi to być jakimś zaskoczeniem, ponieważ zazwyczaj nie mają płaszczyzny porównawczej), ale także wykładowców, w szczególności promotorów takich prac prowadzonych w ramach seminariów dyplomowych.

Istotna dla tego zamierzenia jest jednak zwłaszcza realna odpowiedź na tworzące się potrzeby Wydziału Filologicznego UŁ w zakresie oferowanych studiów na dotychczasowych kierunkach i specjalnościach uwzględniających wymuszone wymogami czasów treści i metody kształcenia (np. przez łączenie neofilologii z zastosowaniami praktycznymi kompetencji językowych i kulturowych, jak na specjalności filologia rosyjska ze specjalizacją w biznesie i turystyce) oraz na nowych kierunkach i specjalnościach, opieranych na aktualnych oczekiwaniach rynku pracy

i panujących trendach (np. dziennikarstwo z językiem obcym, filologia włoska ze specjalizacją translatorską, lingwistyka dla biznesu, informacja w środowisku cyfrowym, logopedia).

Dla wielu z tych kierunków i specjalności opcja wprowadzająca projekt jako metodę i wynik pracy dyplomowej jest więcej niż zadowalającą odpowiedzią na zapotrzebowania wewnętrzne i zewnętrzne. Perspektywa tego typu rozwiązań jest wręcz rewolucyjna. Na niektórych kierunkach i specjalnościach są one wprowadzane niejako z konieczności (np. logopedia), na innych jako możliwa alternatywa wobec „tradycyjnej” pracy licencjackiej, implantowana stopniowo, w miarę odkrywania atutów projektu dyplomowego (np. na specjalnościach kulturoznawstwa, gdzie praca metodą projektową nad konkretnymi wytworami kultury artystycznej, np. filmem, realizacją sceniczną, dziełem sztuki plastycznej itd. może być przyjęta przez studentów jako pole do realizacji twórczego i kreatywnego myślenia, którego rezultat może zyskać szerszy odbiór społeczny).

Jak wyżej zaznaczono, projekt licencjacki na Wydziale Filologicznym UŁ jako *novum* metodologiczne w procesie powstawania pracy dyplomowej miał precedens w postaci prac studentów filologii włoskiej z translatoryką, którzy w większości przypadków (45 osób) zakończyli w czerwcu 2014 r. swoje 3-letnie studia I stopnia egzaminem połączonym z prezentacją projektu.

Zastosowanie metody projektowej³ i doprowadzenie w wyniku jej aplikacji do powstania projektów licencjackich zakończyło się sukcesem, potwierdzanym jakością złożonych i zaprezentowanych materiałów oraz wysokimi ocenami otrzymanymi przez dyplomantów od promotorów i recenzentów [por. Jelonek, Skrzyńska 2010: 22–25]. Sukces ten przełożył się także na możliwości realnego zastosowania w praktyce (translatorskiej, wydawniczej, glottodydaktycznej, specjalistycznej) przygotowanych z dużą pieczołowitością i zaangażowaniem prac, przy jednoczesnej satysfakcji samych ich autorów (absolwentów), wyrażonej m.in. w specjalnych ankietach podsumowujących studia prowadzone ze wsparciem Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wśród złożonych projektów przeważały, z uwagi na profil specjalności, prace polegające na wykonaniu tłumaczenia określonej wypowiedzi (literackiej, użytkowej, audiowizualnej, specjalistycznej), ale występowały także realizacje materiałów o charakterze leksykograficznym, jedno- (włoskim) lub, częściej, dwujęzycznym (włosko-polskim i / lub polsko-

---

³ Wszyscy studenci italianistyki z translatoryką na Wydziale Filologicznym UŁ w cyklu 2011–2014 musieli przejść przez kurs metody projektowej, która następnie była wykorzystywana w ich kształceniu językowo-kulturowym i profesjonalnym (translatorskim), będąc w efekcie podstawą pracy nad projektem dyplomowym.

-włoskim), terminologicznym, informacyjnym (kulturowym, jak choćby przewodniki turystyczne), interkulturowym (kompedia prezentujące aspekty charakterystyczne dla kultury polskiej w oczach Włochów i na odwrót), biznesowym (np. opracowanie struktury działalności szkoły języka włoskiego *online*).

Studenci mieli od początku studiów świadomość, że w wyniku ich zaangażowania na seminarium licencjackim trwającym przez cztery semestry, począwszy od II roku, powstaną projekty oceniane w kategoriach prac licencjackich, ale z uwzględnieniem wartości dodanej, którą projekt licencjacki gwarantował już w fazie preliminarzowej (na poziomie programu kształcenia wykazanego w sylabusach przedmiotu tożsamego z seminarium licencjackim, nazwanego „Przygotowaniem seminaryjnym do pracy licencjackiej”).

Wstępnie jawiło się to studentom stosunkowo enigmatycznie, trudno było teoretycznie wyjaśnić, dokąd może doprowadzić praca nad tzw. projektem. Również dla promotorów i współpracującej z nimi aktywnie kadry pozostałych wykładowców była to pod niektórymi względami *terra incognita* i nie lada wyzwanie, dopóki nie rozpoczęto realnych prac według wskazówek zaprezentowanych studentom.

Podstawowe wytyczne powstały na etapie opisu programu kształcenia filologii włoskiej ze specjalizacją translatorską I stopnia, przygotowanego w roku 2010/2011, jeszcze przed rekrutacją na I rok studiów italianistyki z translatoryką i ich rozpoczęciem w październiku 2011 r. Wskazówki kierunkowe dotyczące sposobu i treści przygotowania projektów licencjackich były następnie w ciągu I i II roku udoskonalane, modyfikowane i uzupełniane, przede wszystkim w gronie promotorów, ale nie bez relewantnego dla sprawy udziału studentów, którzy dzielili się swoimi spostrzeżeniami na temat realizacji projektów na zajęciach seminaryjnych. Ścisłe przestrzeganie wskazówek nie było wręcz zalecane, co miało wyzwalać i sankcjonować inne dobre i nieprzewidziane nimi praktyki. Obowiązywało jednak pewne minimum dotyczące zawartości projektu i obowiązku zaprezentowania na egzaminie licencjackim jego fazy finalnej. Większość studentów skorzystała dość skrupulatnie z wypowiedzi teoretycznych, zapewniając sobie tym samym realizację postawionych wymogów. Było to doceniane, ale zarówno promotorzy, jak i recenzenci dopatrywali się elementów nieprzewidzianych w zestawie wypowiedzi i zaleceń co do struktury i form pracy nad projektem licencjackim.

Ważnym i podstawowym wymogiem stawianym przed dyplomantami było odniesienie projektu do meritum kierunku filologia włoska z opcją traduktologiczną, szczególnie w zakresie włosko-polskiego i polsko-włoskiego przekładu terminologii specjalistycznej (np. z obszaru użytkowe-

go, artystycznego, w tym literackiego, humanistycznego, ekonomicznego, administracyjno-prawnego, nauk ścisłych i medycyny, technologii informatycznych i mediów, instytucji UE i ideologii).

Kierunkowe zalecenia stanowiły, że po spełnieniu warunków określonych w punktach 1–4 cytowanej wyżej uchwały Rady Wydziału Filologicznego UŁ, temat pracy licencjackiej tworzonej metodą projektową na studiach I stopnia filologii włoskiej ze specjalizacją translatorską mógł wchodzić w ramy takich zagadnień ogólnych, jak: teoretyczne i praktyczne zjawiska translatorskie między językiem polskim i włoskim; tłumaczenia pisemne polsko-włoskie i włosko-polskie; problematyka językoznawcza na poziomie współczesnego języka włoskiego (standardowego lub dialektów); problematyka językowo-kulturowa w kontaktach między językiem polskim i włoskim (również w odniesieniu do dydaktyki języka włoskiego jako obcego); terminologii specjalistyczne; zjawiska leksyko-graficzne na poziomie języka włoskiego; rzeczywistość kulturowa Włoch (literatura, kultura artystyczna i użytkowa, media, komunikacja społeczna, gospodarka, instytucje społeczne, administracja, polityka, kontakty międzynarodowe, turystyka, geografia, historia Włoch); rzeczywistość kulturowa Włoch i Polski w kontekście kontrastywnym.

Tematy zrealizowanych projektów potwierdzają dostosowanie się do tych ram – oto ich wybrane przykłady: *Przekład i proces przekładu powieści Niccolò Ammanitiego „Io e te”*⁴ (oryg. *Il processo traduttivo e la traduzione del romanzo di Niccolò Ammaniti “Io e te”*, aut.: Adam Piotrowski, prom.: JC⁵), *Słownik włosko-polski architektury współczesnej i budownictwa ogólnego* (oryg. *Dizionario italiano-polacco dell’architettura e dell’edilizia dell’età moderna*, aut.: Agata Boszczyk, prom.: AG), *Kobieta włoska. Wielcy projektanci* (oryg. *La donna italiana. I grandi stilisti*, aut.: Agata Wiśniewska, prom.: JCz), *Glosariusz polsko-włoski i włosko-polski z zakresu terminologii filmowej* (oryg. *Il glossario polacco-italiano ed italiano-polacco del linguaggio cinematografico*, aut.: Aleksandra Pawelec, prom.: JC), *Gry językowe: materiał glottodydaktyczny na lekcje języka włoskiego (poziom A1–B1)* (oryg. *I giochi linguistici: il materiale da usare durante le lezioni d’italiano (livello A1–B1)*, aut.: Aleksandra Sowińska, prom.: AG), *Przekład i proces tłumaczenia fragmentów „Extensy” Jacka Dukaja*

---

⁴ Projekty przygotowywane były obowiązkowo w języku włoskim. Oryginalne brzmienie tematu podaję w nawiasie. Tłumaczenie na język polski tytułu projektu konieczne było na etapie zatwierdzania propozycji tematycznych i z uwagi na przyjęte procedury w projekcie „Kształcenie kadr dla potrzeb rynku *flexicurity* i gospodarki opartej na wiedzy – oferta kierunków nauk humanistycznych UŁ”.

⁵ Rozwiązanie skrótów zastosowanych w zestawieniu: oryg. – brzmienie oryginalne tematu, aut. – autor/zy, prom. – promotor, JC – dr Joanna Ciesielka, JCz – prof. Jadwiga Czerwińska, AG – prof. Artur Gałkowski.

z polskiego na włoski (oryg. *La traduzione e il processo traduttivo dei frammenti di „Extensa” di Jacek Dukaj dal polacco all’italiano*, aut.: Alicja Chmurska, prom.: AG), *Język i tłumaczenia teatralne – wybrane aspekty* (oryg. *Il linguaggio teatrale e la traduzione teatrale – aspetti scelti*, aut.: Anna Jarosz, prom.: AG), *Przekład i proces przekładu fragmentów bloga Vincenza Paliotto: „L’altro calcio. Storie di football e politica”* (oryg. *La traduzione e il processo traduttivo dei frammenti del blog di Vincenzo Paliotto: „L’altro calcio. Storie di football e politica”*, aut.: Celina Spinek, prom.: AG), *Przekład i proces przekładu powieści Emilii Kiereś „Kwadrans”* (oryg. *La traduzione e il processo traduttivo del romanzo di Emilia Kiereś „Un quarto d’ora”*, aut.: Dominika Szymańska, prom.: JC), *Słownik tradycyjnej kuchni polskiej dla Włochów* (oryg. *Dizionario della cucina polacca tradizionale*, aut.: Dorota Telega, prom.: AG), *Sycylia – kultura, podróże, dialekt. Tłumaczenie audiowizualne filmu „Amiche da morire”* (oryg. *La Sicilia – cultura, viaggi, dialetto. La traduzione audiovisiva del film „Amiche da morire”*, aut.: Ewa Bukowczyk, prom.: AG), *Tłumaczenie instrukcji obsługi strzelby Mossberg* (oryg. *La traduzione del manuale d’uso del fucile Mossberg*, aut.: Ewelina Kałużka, prom.: AG), *Apelacja we włoskim procesie cywilnym na podstawie wybranych przepisów włoskiego kodeksu postępowania cywilnego* (oryg. *L’appello nel processo civile italiano sulla base delle disposizioni selezionate del codice di procedura civile italiano*, aut.: Iwona Świderek, prom.: AG), *Język wspinaczkowy: glosariusz i tłumaczenie specjalistyczne* (oryg. *Il linguaggio dell’arrampicata: il glossario e la traduzione specializzata*, aut.: Jan Lepa, prom.: JC), *Przekład tomu poezji Piotra Groblińskiego „Inne sprawy dla reportera” z języka polskiego na język włoski i analiza wybranych problemów tłumaczeniowych* (oryg. *La traduzione delle poesie di Piotr Grobliński dal libro „Altri casi per il cronista dal polacco in italiano”*, aut.: Justyna Orlik, prom.: AG), *Narzędzia branding. Słownik włosko-polski* (oryg. *Strumenti di branding. Dizionario italiano-polacco*, aut.: Justyna Sujka, prom.: AG), *Analiza polskich tłumaczeń poezji Michelangelo Buonarrotiego w świetle współczesnej komparatystyki literackiej* (oryg. *L’analisi delle traduzioni polacche delle poesie di Michelangelo Buonarroti alla luce della comparatistica letteraria moderna*, aut.: Katarzyna Kowalik, prom.: JC), *Charakterystyka języka piłki nożnej* (oryg. *Le caratteristiche del linguaggio del calcio*, aut.: Magdalena Wachulec i Oliwia Dytus, prom.: AG), *Słownik podhalańsko-włoski na bazie „Ilustrowanego słownika dla ceprów” Renaty Kucharczyk* (oryg. *Dizionario del gergo di Podhale in italiano sulla base dei frammenti di „Ilustrowany słownik dla ceprów” di Renata Kucharczk*, aut.: Maja Krakala, prom.: AG), *„Królowie bawełny” – przewodnik z historią Łodzi przemysłowej* (oryg. *„I re di cotone” – una guida turistica con la storia di Łódź industriale*, aut.: Martyna Szymczak, prom.: JCz), *Glosariusz tematyczny włosko-polski malarstwa i konserwacji* (oryg. *Glossario tematico italiano-polacco della pittura e della conservazione*, aut.: Michał Sowiński, prom.: AG), *Bestiariusz*

stworzeń fantastycznych. Na bazie „Wiedźmina” Andrzeja Sapkowskiego (oryg. *Il bestiario delle creature fantastiche sulla base di „Wiedźmin” di Andrzej Sapkowski*, aut.: Milena Lange, prom.: AG), *Tłumaczenia przysięgłe. Glosariusz terminologii specjalistycznej na przykładzie tłumaczeń dokumentów przysięgłych* (oryg. *Traduzioni giurate. Il glossario della terminologia specialistica su esempio delle traduzioni dei documenti legali*, aut.: Milena Pachucka, prom.: JC), *Polsko-włoski słownik ilustrowany terminologii krawieckiej* (oryg. *Dizionario polacco-italiano del cucito*, aut.: Nina Nowakowska i Dagmara Lewandowska, prom.: AG), *Słownik włosko-polski architektury współczesnej i budownictwa ogólnego* (oryg. *Dizionario italiano-polacco dell’architettura e dell’edilizia dell’età moderna*, aut.: Paulina Szymańska, prom.: AG).

Każdy projekt postrzegany był w ocenie końcowej jako proces, wykazywany skądinąd w treści pracy przewidującej przedstawienie faz jego opracowania: przygotowanie metodologiczne, przegląd możliwych propozycji tematycznych i sposobów ich realizacji, dobór tematu przewodniego, zebranie materiałów źródłowych, ustalenie i zapoznanie się z bibliografią przedmiotową, stworzenie konspektu pracy, określenie etapów pracy, opis ich wykonania, wskazanie na napotykanne trudności, określenie narzędzi, które pomagały w tworzeniu projektów (intelektualnych i technicznych), zastosowanie map myśli, studium przypadku itd. [zob. np. Buzan 2004; Wójcik 2013].

Zespół promotorów uznał, że efekt pracy można przedstawić w postaci „portfolio”, które winno dokumentować kolejne jego fazy realizacyjne zgodnie z powyższymi wskazówkami, odnotowane w ustalonym porządku również w spisie treści. Fizycznie projekt mógł być kompletny w teczce, skorowidzu (poszczególne części drukowane, wpinane do portfolio w koszulkach foliowych bądź bindowane) i / lub na nośnikach elektronicznych (np. na płytach CD, pendrive’ach, na prywatnej stronie internetowej, na platformie e-learningowej UŁ).

Dodatkowymi elementami, które nadały projektom charakter indywidualny i bardziej jeszcze pozwalały się identyfikować z nimi ich autorom, była – poza standardową stroną tytułową (dane autora, promotora, afiliacja, miejsce i rok realizacji, oznaczenia projektowe) – część przedstawiająca sylwetkę autora oraz autoewaluację przygotowanego projektu.

Zamieszczanie tych dwóch elementów wzbudzało w początkowej fazie pewne zmieszanie wśród studentów nie do końca przekonanych co do zasadności takiego zamysłu. W efekcie udało się jednak przekonać ich, że podanie podstawowych informacji o sobie (np. dotychczasowa ścieżka edukacyjna, zainteresowania, plany na przyszłość, wyjazdy zagraniczne, doświadczenia zawodowe, zdobyte kompetencje, jak również nieobowiązkowe dane o charakterze „wrażliwym”, jak wiek, pochodzenie,

stan cywilny, sytuacja rodzinna itp.), to z jednej strony rodzaj autoreklamy w oczach odbiorców projektu (również z kręgów profesjonalnych), z drugiej zaś podpowiedź, dlaczego wybrano taki, a nie inny temat (np. studentka prawa i italianistyki jako drugiego kierunku przygotowywała projekt z zakresu tłumaczeń prawnych, czynnie działająca architektka opracowała terminologię budownictwa).

Autoewaluacja uświadomiła dyplomantom wartość autorskich projektów, ich mocne i słabe strony, możliwości aplikacyjne, perspektywy dalszej, ewentualnej pracy nad podjętym tematem, jego ukontekstowanie naukowe, poziom własnej satysfakcji z wykonanego zadania.

Zarówno jeden, jak i drugi zabieg znacząco przyczynił się do określenia wysokiego stopnia odpowiedzialności za przedstawiany owoc blisko dwuletniej, samodzielnej pracy.

Przedstawienie własnej sylwetki i ocena pracy przez jej autora były następnie jednymi z ważniejszych elementów prezentacji projektu podczas egzaminu końcowego. Wykazywała ona ściśle określony schemat według narzuconego planu (na maksimum 25 slajdów w formacie PowerPoint i około 20–30 minut wypowiedzi). Prezentacja miała charakter publiczny w tym sensie, że odbywała się przed trzyosobową komisją promotorsko-recenzencką, ale także zainteresowanymi kolegami z roku.

W większości przypadków dało się odnotować doskonale przygotowanie i duże zaangażowanie w jak najlepszy przebieg prezentacji, bo na jej podstawie wystawiana była ocena wchodząca w skład egzaminacyjnej oceny końcowej. W zasadzie problemem bywał tu tylko nadmiar informacji, które dyplomantka lub dyplomant chcieli przedstawić, przekraczając – jeśli nie zostali powstrzymani – czas będący w dyspozycji autora projektu.

Istotnymi elementami prezentacji, poza zakreśleniem kilku danych z własnego życiorysu oraz indywidualnej i krytycznej oceny projektu, było także wskazanie jego założeń, efektów i przeznaczenia, harmonogramu wykonanych prac, ewentualnego udziału osób drugich i trzecich, form konsultacji specjalistycznych, doboru bibliografii i netografii, dostępu do materiałów źródłowych, przeprowadzonych korekt merytorycznych i językowych, sposobu dokumentacji projektu, ewentualnych aneksów i kilku wniosków ogólnych w podsumowaniu.

Tak sprecyzowana forma wypowiedzi znacznie ułatwiła studentom przygotowanie się do egzaminu. Przejrzystość zastosowanej w prezentacji formuły została doceniona przez nich samych i komisję wydającą ocenę końcową.

Podsumowując należy przyznać, że wprowadzenie na Wydziale Filologii UŁ w cyklu studiów licencjackich 2011–2014 na kierunku filologia

włoska ze specjalizacją translatorską pracy dyplomowej w formie projektu było udanym już nie tylko „eksperymentem”, ale doświadczeniem dydaktycznym. Okazało się ono trafnym pomysłem na realizację zadania, które w myśl założeń metody projektowej jako takiej aktywizowało wiele aspektów działania w kierunku osiągnięcia założonego celu i wykazania jego efektów. Przyjęcie takiej formuły, jako obecnie obowiązującej na Wydziale Filologicznym UŁ w alternatywie do „tradycyjnej” i nieschodzącej ze sceny formy dyplomowania przy pracy licencjackiej, otworzyło nowe możliwości satysfakcjonującej i zaspokajającej potrzeby praktyczne płaszczyzny związanej z przygotowaniem podstawy uzyskiwanych kwalifikacji. Praca dyplomowa w postaci projektu (licencjackiego, w przyszłości może także magisterskiego) to innowacyjny sposób na wyrażenie własnego zaangażowania studentów w wybrane zagadnienie, wraz z możliwością jego oryginalnego i użytecznego rozwinięcia, potwierdzającego umiejętne skorzystanie z nabytych w trakcie studiów kompetencji i wzmocnienie ich potencjału w twórczym zazwyczaj działaniu projektowym. Zastosowanie ścieżki referencyjnej odwołującej się do metody projektowej okazuje się motywujące przy realizacji zadania, jakim jest przygotowanie podstawy dyplomowania w postaci projektu, pozwala łączyć wiedzę i kompetencje z różnych obszarów, skłania do refleksji i złożonego, kreatywnego oraz w efekcie oryginalnego, a przy tym angażującego działania.

Literatura

- Buzan T., 2004, *Mapy Twoich myśli*, RAVI, Łódź.
- Eco U., 2001, *Come si fa una tesi di laurea? Le materie umanistiche*, Tascabili Bompiani, Milano.
- Jelonek M., Skrzyńska J., 2010, *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym – uwagi wstępne*, [w:] W. Przybylski et al. (red.), *Ewaluacja jakości dydaktyki w szkolnictwie wyższym. Metody. Narzędzia. Dobre praktyki*, WSE im. ks. Józefa Tischnera, Kraków.
- Kraśniewski A., 2009, *Proces Boloński to już 10 lat*, FRSE, Warszawa.
- Kraśniewski A. 2010, *Krajowe Ramy Kwalifikacji*, [w:] *Autonomia programowa uczelni. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego*, red. E. Chmielecka, MNiSW, Warszawa.
- Lubina E., *Metoda projektu w procesie dydaktycznym uczelni wyższej*, http://www.fundacja.edu.pl/organizacja/_referaty/25.pdf [dostęp: 03.10.2014].
- Maćkiewicz J., 2001, *Jak pisać teksty naukowe?*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Nowacki T. W., 1999, *O metodzie projektów*, CODN, Warszawa.
- Śmigielski J., 2001, *Metoda projektów w edukacji*, „Edukacja Medialna”, nr 2, s. 46–49.
- Wilczyńska W., 1996, *Mémoire de maîtrise en didactique du F.L.E. ou s’initier à la recherche en acquisition d’une L.E.*, Instytut Filologii Romańskiej UAM, Poznań.
- Wójcik P., 2013, *Znaczenie studium przypadku jako metody badawczej w naukach o zarządzaniu*, „e-mentor” 1 (48), <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/48/id/983> [dostęp: 10.10.2014].

**B.A. thesis in the form of project (taking as an example
the first level studies at the Faculty of Philology with
the postgraduate specialization in translation)
(summary)**

The article presents an innovative way of preparing the B.A. thesis in the form of project, as an alternative to the traditional licentiate thesis. Such case takes into consideration the situation which regards the studies of the first level, presenting as an example the Department of Italian Studies at the University of Łódź, which specializes in translation. As a project, we mean numerous forms of activities under the guidance of a promoter; the final effect of this work can be manifested by a concrete intellectual product with the possibility to be applied in scientific researches as well as in the social and economic environment, e.g. the analysis of the case, the program of the definite professional assignment, the compendium of knowledge, dictionary, literary or utility translation, Internet page, interview, documents portfolio. Moreover, the author outlines the legal frames, which delimit the permissibility of the licentiate thesis creation and its deliverance by means of a form of project.